

تحقیق هفته

شماره: 403

(از 8 دلوه الی 14 دلوه 1401 هـ ش)

معضل بی کاری در افغانستان؛ علل و پیامدهای آن

این نشریه هفته‌وار، تحلیل رویدادهای مهم سیاسی، اقتصادی، امنیتی و اجتماعی افغانستان و منطقه است که به زبان‌های پشتو، دری، انگلیسی و عربی توسط مرکز مطالعات استراتژیک و منطقی تهیه و نشر می‌گردد.

آنچه درین شماره می خوانید:

- معضل بی کاری در افغانستان؛ علل و پیامدهای آن 3
- مقدمه 3
- عوامل بی کاری در افغانستان 4
- پیامدهای اقتصادی و اجتماعی بی کاری 5
- پیشنهادات 6
- مراجع 8

معضل بی‌کاری در افغانستان؛ علل و پیامدهای آن

مقدمه

برآورد اداره ملی احصائیه و معلومات افغانستان نشان می‌دهد که از میان 34.4 میلیون نفوس کشور، 49.7 درصد آن واجد شرایط کار است؛ ولی نرخ بلند بی‌کاری در افغانستان همواره یکی از چالش‌های جدی در کشور بوده که در سال‌های اخیر به ویژه پس از تحول اگست 2021م سیر صعودی داشته و بر وضعیت اقتصادی کشور تاثیر ناگواری داشته است.

هرچند ارقام بی‌کاری در افغانستان از سوی امارت اسلامی افغانستان اعلام نگردیده است ولی سازمان بین‌المللی مهاجرت میزان بی‌کاری در سال 2020م را 72 درصد اعلام کرده بود. بر بنیاد آمار سازمان بین‌المللی کار، پس از روی کار آمدن امارت اسلامی تنها در سه ماه نخست سال 2022م دست کم 538 هزار تن بی‌کار شده بودند و براساس تخمین‌های این سازمان، الی ماه جون این سال حدود 900 هزار تن دیگر به جمع بی‌کاران در کشور افزوده شده است. بنابراین، گفته می‌توانیم که در شش ماه دوم این سال نیز به عدد بی‌کاران در افغانستان افزوده شده است به خصوص پس از منع کار زنان شاغل در ادارات دولتی و خصوصی. کاریابی یکی از کارهای دشوار در کشورهایی است که جهان سوم خوانده می‌شود. افغانستان نیز در این دایره قرار دارد و در حال حاضر سخت با چالش بی‌کاری دست و پنجه نرم می‌کند. هرچند پدیده بی‌کاری کم و بیش در تمام کشورهای جهان وجود دارد، ولی رشد این سرطان اقتصادی در افغانستان به حدی قوی است که تداوی آن، به تخصص، امکانات و زمان بیش‌تر و زیادتری نیاز دارد. از سوی دیگر چالش بی‌کاری، چالش‌های دیگری را نیز از بطن خویش تولید می‌نماید که برای سلامت یک نظام و یک کشور، می‌تواند خطر تلقی گردد.

با این حال، مقام‌های امارت اسلامی از تلاش‌های حکومت در زمینه کاریابی و کاهش نرخ بی‌کاری سخن می‌زند. مولوی عبدالسلام سعادت معاون وزارت کار و امور اجتماعی، در مصاحبه با یکی از رسانه‌ها گفته است که در پروژه‌های قوش تپه، گاز سرپل، شهرک کابل نوین و استخراج مس عینک به ترتیب برای 30000، 20000، 35000 و 30000 تن زمینه کاریابی فراهم می‌شود و امارت اسلامی با در نظر داشت امکانات خویش متعهد برای کاهش نرخ بی‌کاری در افغانستان است.

اینکه عوامل بی‌کاری در کشور چیست؟ و چه راه‌حلهایی برای کاهش نرخ بی‌کاری در افغانستان وجود دارد؟ پرسش‌هایی است که در کنار پیامدهای اقتصادی و اجتماعی بی‌کاری در کشور در سطور ذیل به آن پرداخته شده است.

عوامل بی‌کاری در افغانستان

پدیده بی‌کاری در افغانستان ریشه در عوامل متعدد دارد. تشخیص درست این عوامل نخستین گام برای مبارزه با این چالش بزرگ است. در اینجا عوامل بی‌کاری در افغانستان با توجه به اهمیت آن، به ترتیب مورد بررسی قرار می‌گیرد:

وابسته‌گی اقتصادی: وابسته‌گی اقتصادی در افغانستان سابقه طولانی دارد. این موضوع باعث گردیده است که این کشور نتواند در عرصه اقتصادی برنامه‌های جامع و مفیدی را عملی نماید. عدم اجرایی شدن چنین برنامه‌ها یکی از اسباب مهم افزایش نرخ بی‌کاری در کشور است.

عدم توجه به سکتور زراعت و مالداري: حدود 80 درصد شغل مردم افغانستان به شکل مستقیم و یا غیر مستقیم زراعت و مال‌داری تشکیل می‌دهد. عدم توجه به رشد سکتورهای مذکور باعث گردیده است که تعدادی از مردم این پیشه را ترک کرده و در بیشتر موارد به دنبال کارهای دیگر آواره گردند.

عدم تقویت سکتور خصوصی: در کشورهای دیگر از جمله کشورهای مترقی، سکتور خصوصی چون آهن‌ربای قوی‌تر از سکتور دولتی، نیروی کار را به سمت خویش جذب می‌کند. متأسفانه این سکتور در افغانستان به حدی رشد نکرده است که بتوان روی آن در ارتباط به کاهش نرخ بی‌کاری حساب باز کرد.

توقف فعالیت نهادهای انکشافی: پس از سال 2001م، فعالیت‌های انکشافی از سوی نهادهای مختلف خارجی، به شکل قابل توجهی افزایش یافت. این امر باعث گردید که برای تعداد زیادی از مردم زمینه کار مساعد شود. با توقف فعالیت نهادهای انکشافی پس از حاکمیت دوباره امارت اسلامی، کسانی که در این پروژه‌ها مصروف کار بودند شغل شان را از دست دادند و در نتیجه نرخ بی‌کاری در کشور افزایش یافت.

قطع کمک‌های خارجی: در زمان نظام قبلی، در کنار دیگر کمک‌های خارجی که از کانال‌های مختلف وارد افغانستان می‌شد، قسمتی از بودجه عادی و تمام بودجه انکشافی از طریق منابع خارجی تامین می‌گردید. پس از سقوط نظام مذکور، این کمک‌ها که به نحوی اقتصاد افغانستان روی آن بنا شده بود به یک باره گی قطع گردید، و این امر باعث شد که سیستم اقتصاد کشور برهم بخورد و در نتیجه سطح بی‌کاری بالاتر برود.

فرار سرمایه: در نظام قبلی به دلیل ناامنی و فساد گسترده، مقدار زیادی از سرمایه از افغانستان فرار کرد و این کار در حال حاضر به دلیل عدم موجودیت امنیت روانی اتفاق افتاده است. طبیعی است که یکی از نتایج فرار سرمایه، افزایش بی‌کاری در کشور است.

افزایش جمعیت و کمبود تقاضای نیروی کار: افزایش میزان نفوس کشور از یک سو و کاهش تقاضا برای نیروی کار از جانب دیگر، یکی از عوامل بی‌کاری در کشور می‌تواند محسوب شود. هر چند به اساس تخمین‌های احتمالی، منابع طبیعی افغانستان برای 300 میلیون نفر کفایت می‌کند ولی با توجه به محدودیت‌های که فراروی استفاده از منابع طبیعی کشور وجود دارد و همچنان اقتصاد دست و پا شکسته افغانستان، در این موضوع شکی باقی نمی‌ماند که افزایش نفوس یکی از عوامل بی‌کاری در کشور است.

مهاجرت به شهرها: اختیار کردن زنده‌گی شهری به دلیل سهولت‌هایی که دارد، برای کسانی که در قریه‌ها زنده‌گی می‌کنند از جذابیت خاصی برخوردار است. تحت تاثیر این جذبۀ تعداد زیادی از مردم قریه‌جات به شهر روی می‌آورند که بازار کار شهری نمی‌تواند تمام مهاجرین دهاتی را جذب کند. نتیجه طبیعی این کار این است که تعداد بی‌کاران در شهرها افزایش می‌یابد. و این که چرا مردم از قریه به شهر می‌آیند، در کنار سهولت‌های و رنگ‌های زنده‌گی شهری، دلیل عمده دیگرش به عدم توسعه روستاهای کشور بر می‌گردد.

مدرک‌گرایی: ذکر مدرک‌گرایی به مثابه یکی از عوامل بی‌کاری، به معنی تشویق به عدم تعلیم و تحصیل نیست، بلکه به این معناست که تعداد زیادی از جوانان کشور بدون در نظر داشت شرایط بازار کار افغانستان، به دنبال اخذ مدارک تعلیمی و تحصیلی در رشته‌های هستند که پس از فارغ‌التحصیل شدن به شکل طبیعی بی‌کار می‌مانند. به طور مثال بیش‌تر در افغانستان بازار فاکولته «حقوق و علوم سیاسی» در پوهنتون‌های مختلف از جمله خصوصی خیلی گرم است، بدون در نظر داشت این که بازار کار افغانستان به چه تعداد حقوق‌دان و سیاست‌مدار ضرورت دارد. این موضوع باعث می‌شود که تعداد زیادی تحصیل کرده‌های حقوق و علوم سیاسی یا بی‌کار می‌مانند و یا این که به کارهای که اصلاً با رشته‌ی شان هم‌خوانی ندارد به ندرت مصروف کار می‌شوند. این موضوع را می‌شود در یک جمله چنین خلاصه کرد که «نظام تعلیمی و تحصیلی افغانستان با نیاز بازار کار انطباق ندارد» و این موضوع یکی از عوامل بی‌کاری، خصوصاً در میان قشر تحصیل کرده‌ی کشور است.

پیامدهای اقتصادی و اجتماعی بی‌کاری

در این شکی وجود ندارد که بی‌کاری هزینه‌های سنگینی را بر زنده‌گی باشندگان کشور تحمیل می‌کند. افزایش نرخ فقر، کاهش سطح رفاه زنده‌گی، فرار مغزها، افزایش نارضایتی عمومی از حکومت،

بحران‌های سیاسی و رکود اقتصادی از مهم‌ترین موارد آن می‌باشد. در این جا به اختصار پیامدهای بی‌کاری برای کشور مورد بررسی قرار می‌گیرد:

۱- فقر با بی‌کاری رابطه مستقیم دارد؛ افزایش نرخ بی‌کاری سبب بالا رفتن گراف فقر گردیده است. در حال حاضر نظر به گزارش اداره هماهنگ کننده کمک‌های بشر دوستانه سازمان ملل متحد (اوپا) 97 درصد جمعیت افغانستان با فقر و گرسنگی دست‌پنجه نرم می‌کنند. و فقر به عنوان یک چالش عمده در وضعیت کنونی مطرح است.

۲- بی‌کاری سبب گردیده تا افغانستان تعداد زیادی از کارمندان متخصص خود را از دست بدهد. این موضوع از دو زاویه قابل بحث است. اول: افغانستان از استعداد و انرژی این نیروی متخصص محروم می‌گردد و دوم: این نیروی کاری متخصص که با صرف هزینه‌های بسیار و متعدد بدست آمده‌است، در کشورهای دیگر در بیشتر موارد به کارگران عادی تبدیل می‌شود.

۳- بی‌کاری سبب کاهش قدرت خرید جامعه می‌شود و این کاهش قدرت خرید جامعه هم به نوبه خویش سبب پایین آمدن سطح رفاه زنده‌گی مردم می‌گردد. چیزی که در افغانستان به تحت صفر انتقال یافته و عده‌ای نیز در حال حاضر در میان مرگ و زنده‌گی قرار دارند.

۴- بی‌کاری نارضایتی عمومی از حکومت را بالا می‌برد، و با پایین افتادن سطح معیشت و سخت شدن زندگی ممکن است سبب بحران‌های سیاسی وخیم‌تر در کشور شود.

۵- بی‌کاری به دلیل این که مشکلات اقتصادی و روانی شدیدی را بر افراد بی‌کار تحمیل می‌کند، می‌تواند سطح جرم، جنایت و دیگر مشکلات اجتماعی را افزایش بدهد.

۶- پدیده بی‌کاری رکود اقتصادی را در کشور به دنبال دارد؛ بی‌کاری از دو زاویه بالای اقتصاد یک کشور فشار وارد می‌کند؛ یکی: از انرژی بی‌کاران در راستای توسعه اقتصادی استفاده نمی‌شود. دیگر: هزینه زنده‌گی بی‌کاران بر دوش اقتصاد کشور تحمیل می‌شود. این دو عامل باعث می‌شود که بی‌کاری کمک کننده‌ای برای رکود اقتصادی کشور باشد.

پیشنهادات

مشکل بی‌کاری در تمام کشورهای جهان به سطوح مختلف وجود دارد. افغانستان به عنوان یک کشور جهان سوم در این عرصه به مشکل جدی مواجه است. سطح این مشکل زمانی در کشور پایان می‌آید که یک سلسله اقدامات واقع‌بینانه و آگانه از سوی حکومت در معرض اجرا قرار گیرد. در این جا اقداماتی پیشنهاد می‌گردد که توجه به آن می‌تواند افغانستان را در عرصه بی‌کاری زدایی یاری رساند:

- کاهش میزان بی‌کاری رابطه مستقیم با اتخاذ تدابیر عملی، پالیسی‌های جامع و مطلوب و برنامه‌های دارد که باعث ایجاد اشتغال‌های درازمدت می‌گردد. افغانستان با توجه به داشتن منابع فراوان طبیعی و موقعیت استراتژیک، کشوری دارای ظرفیت‌ها و فرصت‌های بالقوه زیادی است که می‌تواند دورنمای خوبی برای امید و رفاه افغان‌ها باشد. بنابراین، برنامه‌های بی‌کاری‌زدایی کوتاه مدت، میان مدت و درازمدت به گونه واقع‌بینانه ترتیب و توسط حکومت اجرایی گردد.
- تقویت رشد اقتصادی یکی از عوامل اساسی برای مبارزه با فقر و بی‌کاری پنداشته می‌شود که با توسعه صنعت رابطه مستقیم دارد. برای نیل به این هدف نیاز به مهیا شدن شرایط و محیط مناسبی برای سرمایه‌گذاری‌های سکتور خصوصی و تقویت آن است که حکومت افغانستان تا اکنون توفیق بیشتر در این عرصه نداشته است.
- افغانستان یک کشور زراعتی است و زراعت این کشور در اقتصاد آن نقش حیاتی دارد. اگر حکومت برای محصولات زراعتی کشور در زمینه ترانزیت، یافتن بازارهای مناسب، بلند بردن کیفیت، پروسس و بسته‌بندی، توزیع کود کیمیاوی و تخم اصلاح شده زراعتی به دهاقین توجه کند و گام‌هایی در حمایت از تولیدات داخلی بردارد، سکتور زراعت می‌تواند در رشد اقتصادی و مبارزه با بی‌کاری نقش مهمی را بازی کند.
- در کنار این، گزینه فرستادن نیروی کار به کشورهای دیگر مورد بررسی قرار گیرد. این کار بیشتر با پیشرفت‌ها در تعامل امارت اسلامی و مناسبات سیاسی با کشورهای دیگر رابطه دارد.
- در زمینه انطباق نظام تعلیمی و تحصیلی کشور با نیازهای بازار کار نیز توجه صورت گیرد و آموزش‌های علمی و مهارتی با شرایط بازار کشور هماهنگ گردد.

پایان

مراجع

<http://www.nsia.gov.af/> ۱

جمعیت افغانستان بیش از 34 میلیون اعلام شد

<https://www.aa.com.tr/fa/%D8%A7%D9%81%D8%BA%D8%A7%D9%86%D8%B3%D8%AA%D8%A7%D9%86/%D8%AC%D9%85%D8%B9%DB%8C%D8%AA-%D8%A7%D9%81%D8%BA%D8%A7%D9%86%D8%B3%D8%AA%D8%A7%D9%86-%D8%A8%DB%8C%D8%B4-%D8%A7%D8%B2-34-%D9%85%DB%8C%D9%84%DB%8C%D9%88%D9%86-%D9%86%D9%81%D8%B1-%D8%A7%D8%B9%D9%84%D8%A7%D9%85-%D8%B4%D8%AF/2550887>

اعلام آمار تازه از جمعیت افغانستان

<https://www.tasnimnews.com/fa/news/1401/01/10/2688685/%D8%A7%D8%B9%D9%84%D8%A7%D9%85-%D8%A2%D9%85%D8%A7%D8%B1-%D8%AA%D8%A7%D8%B2%D9%87-%D8%A7%D8%B2-%D8%AC%D9%85%D8%B9%DB%8C%D8%AA-%D8%A7%D9%81%D8%BA%D8%A7%D9%86%D8%B3%D8%AA%D8%A7%D9%86>

www.iom.int 2

افغانستان در آمار؛ سرزمین جنگ، فقر و بیکاری (نویسنده: رضا مرادی)

<https://8am.media/afghanistan-in-the-mirror-of-statistics-land-of-war-poverty-and-unemployment/>

3 سیگار: صف بیکاران در افغانستان طولانی تر می شود

<https://da.azadiradio.com/a/31842172.html>

<https://youtu.be/isGjAfkjn5A> 4

<https://8am.media/factors-of-afghanistans-dependence-on-foreign-aid/>

<https://www.bbc.com/persian/blog-viewpoints-59852124>

<https://da.azadiradio.com/a/31842172.html>

https://www.bbc.com/persian/afghanistan/2011/01/110107_109_afeconomic_chalengies_zia

5 <https://www.unocha.org>

سازمان ملل: میزان فقر در افغانستان به 97 درصد رسید/ استانبول/ خلیل سلحشور/ خبرگزاری آناتولی 27

میزان 1401 هجری شمسی

<https://www.aa.com.tr>

مرکز مطالعات استراتژیک و منطقوی یک نهاد مطالعاتی غیردولتی و غیرانتفاعی می‌باشد که در سال ۱۳۸۸ خورشیدی در شهر کابل بنیان نهاده شده است. این مرکز از طریق پژوهش‌های دقیق و بی‌طرفانه خویش به منظور ارزیابی و غنای پالیسی‌ها در افغانستان و منطقه فعالیت می‌کند.

ارتباط با ما:

ایمیل: csrskabul@gmail.com info@csrskabul.com

وب سایت: www.csrskabul.net - www.csrskabul.com

تماس: +۹۳۷۸۰۶۱۰۰۰

